

La dona als països islàmics

Des d'occident l'islam continua sent un enigma només conegut per les rauxes d'alguns líders religiosos o polítics. El paper de la dona en aquest context ha estat sempre ple de mistificacions i mites.

Les dones musulmanes han de tenir sempre present el límit de la tradició servicial envers la família

A bans de parlar de la dona, convé fer una puntualització sobre el terme països islàmics, que no sempre s'entén amb prou claredat. L'islamisme, religió monoteista que té per déu Al.là i el seu profeta Mahoma, s'inicià l'any 622 amb la famosa hègira o emigració de Mahoma de la Meca per anar a Medina. Pel fet que aquest esdeveniment se situés a Aràbia molta gent confon els termes islàmic i àrab, quan aquest últim fa referència més a aspectes culturals i racials a partir de l'expansió política des d'Aràbia. Així, hi ha països musulmans que no són àrabs, com per exemple Turquia, Nigèria, Pakistan o Indonèsia. Per contra, els països àrabs són musul-

mans, excepte alguns segments socials reduïts. Així, Egipte és un país àrab amb un 90% de població musulmana, però amb un 10% de població cristiana copta.

La situació de la dona en el món islàmic, per tant, depèn sensiblement de cada país. Hi ha països on pràcticament no surten de casa i d'altres en què prenen part activa en negocis i activitats diverses. Així, per exemple, a Egipte es poden veure molt poques dones pels carrers —tret del Caire— i als cafès, bars i establiments només hi ha homes.

EL VEL

Un dels aspectes que més crida

l'atenció en el visitant a un país musulmà és la presència del vel en els rostres de les noies i dones. De fet, aquesta peça no té l'origen en l'islam, ja que tribus beduïnes ja el portaven abans de l'extensió de l'islamisme. Normalment es porta menys a pagès que a la ciutat i això té una explicació molt clara. Al camp, els homes i les dones tenen camins diferents per on anar a parar al pou, riu, etc., i per tant pot ser al cap d'un dia una dona no serà vista per cap home, excepte el seu marit. Però a la ciutat, l'activitat d'ambdós sexes es barreja i no hi ha carrers únics per a homes o dones i és quan aquestes es tapen per no ser vistes pels homes en un espai urbà que comparti-

ran segur.

A partir dels 35 anys i en algunes ciutats potser que ja no es veuran dones amb el vel posat, però últimament, amb el ressorgiment del fonamentalisme islàmic en alguns països —Algèria, Iran, Iraq— cada vegada hi ha més noies joves que es posen el vel, donant-se el cas que potser les seves mares no en portaven abans.

EL FACTOR EDUCACIÓ

Com en moltes altres qüestions el factor educació és essencial a entendre uns comportaments de les persones i col·lectivitats. Els nens i les nenes són educats d'una manera molt diferent. Mentre que al nen —espe-

cialment al primogènit- se l'educa amb tota classe d'atencions, a les nenes se'ls instrueix de seguida en la submissió a l'home en tot, al germà primogènit i germans barons en general, al pare de família i al seu marit en el seu dia. Les nenes estan menys anys a l'escola que els nens, ja que es considera que han d'aprendre a casa les tasques que la mare els ensenya. No obstant, en alguns països com el Marroc, Oman, Emirats Àrabs, Turquia, cada vegada hi ha més noies que s'integren en el món universitari, fins i tot amb beques a l'estranger.

Malauradament, però, en regions rurals pobres es concep l'ensenyament per a les noies com un passatemps perillós. Continua havent-hi un gran abisme entre l'educació rebuda pels nois o per les noies. Quasi la meitat de les dones dels països en vies de desenvolupament són analfabetes. Es considera que a una noia se li ha d'ensenyar coneixements sobre les tasques de la casa i que per això no té sentit enviar-la a l'escola. Per molt insòlit que ens sembli, a pagès es pensa que seria un desastre familiar si una noia es dediqués a estudiar i traure una carrera universitària en compte de preparar-se per a ser una bona esposa i mare.

Als països del Golf és potser -juntament amb Turquia- on la dona ha assumit més llocs de responsabilitat pública, ja sigui a la medicina, ensenyament, bancs o policia.

EL PES DE LA TRADICIÓ ISLÀMICA

La tradició islàmica diu clarament que els deures primaris d'una dona són els de fer de mare, esposa i tenir cura de la llar. Tota dona musulmana ha d'acceptar-ho quan es casa i supeditar-ho tot a aquests principis. La dona ha tingut un paper en la producció familiar molt alt. Així, abans del boom del petroli, la dona governava la casa men-

tre el marit es dedicava a la pesca i la recollida de perles. L'activitat al camp ha estat sempre destacable. En conflictes revolucionaris -Algèria, Líban, *intifada*- la dona ha tingut una participació activa, tant a primera línia com a la rereguarda.

Les dones musulmanes han de tenir sempre present el límit de la tradició servicial envers la família quan decideixen treballar o estudiar fora. Així, Wafa Al Rasheed, una executiva dinàmica i jove de la borsa de Kuwait -abans de la invasió iraquiana- manifesta: "estic molt satisfeta amb la meua feina, però si aquesta s'interferís amb la meua família, hauria de deixar de treballar."

Fa pocs mesos va tenir lloc al Caire un congrés sobre la contribució de la dona àrab al desenvolupament. Va ser auspiciat i patrocinat per les Nacions Unides i s'hi van discutir temes a l'entorn del paper de la dona ara i en el futur immediat. El Dr. Mohamed Nour, director regional per als estats àrabs, després de recordar el paper cabdal de la dona en la història dels països àrabs adverteix, que "el nostre objectiu, però, no és, ni hauria de ser convertir la dona àrab en una dona occidental. Els pobles occidentals tenen els seus valors, que encaixen amb ells i nosaltres, els orientals tenim els nostres valors i tradicions que considerem adequats per a nosaltres. De cap manera no volem una imitació cega." Amb aquestes paraules es fa palesa una vegada més aquesta presència inexorable de la tradició islàmica.

Tal com hem esmentat, el ressorgiment del fonamentalisme ha tingut els seus efectes en la situació de la dona. Però l'islamisme en si no és un enemic de les dones, ja que encoratja les dones a l'educació i l'aprenentatge. Es la interpretació que se n'ha fet el que ho ha esguerrat. Una jove siriana estudiant de dret explica que "les lleis islàmiques són millors de com les

País	Població en milions	Creiximen %	Mortalitat infantil %	PIB/Hab en \$
Algèria	23	3	8,1	2.570
Turquia	51	2,1	8,4	1.263
Egipte	53	2,7	8,4	760
Indonèsia	170	2,2	9,6	500
Iran	47	3,0	10,7	3.500
Marroc	23	2,5	9,0	660
Nigèria	102	3,2	10,9	518
Pakistan	102	3	11,5	350
Líbia	3,9	4,5	9	6.000
Tunísia	7,3	2,1	7,8	1.275
Bahreïn	0,43	2,8	3,1	9.000
Emirats Àrabs	1,4	5,8	3,5	16.300
Kuwait	1,8	4,5	2,2	13.775
Qatar	0,3	6,6	1,4	12.730
Aràbia Saudita	2,1	4,1	6,6	6.900
Oman	1,2	4,5	10,9	5.200
Iemen	10	2,9	14	560
Afganistan	19	2,6	19,4	168
Burkina	6,8	1,6	14,4	184
Mali	8,6	2,9	17,4	158
Mauritània	2	2,9	13,2	390
Níger	7,3	2,8	14	252
Txad	5,2	2,3	13,8	144
Etiòpia	46	2,6	16,8	113
Djibuti	0,4	4,2	20	475
Somàlia	4,8	2,8	15,2	329
Sudan	22,8	2,9	11,2	329

la de casa i la que ha de continuar fent a casa, ja que el seu marit difícilment contribuirà en tasques domèstiques.

L'HERÈNCIA I LA DONA SEGONS L'ALCORÀ

No ens equivocaríem gaire si diguéssim que en aquest aspecte l'Alcorà és pràcticament feminista. Vegem què en diu.

Si en una família es mor el pare, les filles rebran una part dels béns del pare equivalents a la meitat del que rebí un fill baró, i la meitat de l'herència si no hi han fills mascles. La resta ha de ser repartida entre la viuda i els ascendents i germans. A la viuda se li dona una quarta part de l'herència del marit i una vuitena part si hi ha descendència. Cal, a més, afegir que la llei alcorànica reconeix a les dones la possessió i gestió independent dels seus béns personals (dot, herència...). L'Alcorà imposa al marit la càrrega de mantenir completament l'esposa i els fills, encara que la dona posseeixi una gran fortuna.

El legislador va preveure el manteniment de cada fill de musulmà en el present, i en el futur, el de la seva dona i fills, mentre que les filles podien comptar amb les subsistències que el seu marit està obligat a oferir-li.

En el cas límit d'una dona víctima de desgràcies, posem per cas viuda, òrfena i sense fills ni germans, es quedaria amb la meitat dels béns del seu pare, la quarta part dels del seu marit i el dot del casament.

OMAN. UN CAS ESPECÍFIC

Oman, un estat situat al sud-est de la península Aràbiga, prop de l'entrada a l'estret d'Ormuz, considerat amic dels occidentals a tots els efectes, constitueix una excepció ja que és un país on les dones desenvolupen tasques públiques amb tota normalitat. No obstant, com veurem a continuació, tenen molt

tenim aplicades. Tracten les dones com a persones amb seny, independents, individus amb igualtat de drets. Les lleis islàmiques donen a les dones més drets del que tenen en realitat en la majoria de països islàmics."

DISCRIMINACIÓ EN EL MERCAT LABORAL

Un recent estudi portat a terme per la Universitat Americana del Caire revela que, a Egipte, del sector secundari i terciari cobren un 25% menys que els homes, mentre que a Jordània la reducció és menor, 15%. Com a molts altres països no-islàmics, els empresaris prefereixen donar feina a un home que a una dona, encara que la d'aquesta sigui l'única font d'ingressos d'una família. Rarament una dona és promoguda a llocs on manaria per damunt d'homes subordinats.

Com és fàcilment deduïble, la dona musulmana que no es queda a casa està sotmesa a la doble jornada laboral, la que fa fo-

clara la seva vinculació i limitació amb l'Alcorà, en tots els aspectes de la seva vida.

Batool Hassan, vice-president de la Societat de Dones d'Oman, explica que tot i reconèixer que les dones occidentals estan més a l'aguait i més ben informades, els troba a faltar una dimensió espiritual que al llarg del temps els ha ajudat a adquirir una estabilitat i pau interior. La mateixa Batool afegeix que de cap manera la dona ha d'abandonar les tasques domèstiques, sinó que les ha d'alternar amb la seva col·laboració en el desenvolupament del país.

La poligàmia sempre ha estat una curiositat per als nomusulmans. La veritat és que estadísticament parlant no està gaire estesa, "només en llocs aïllats de l'interior, però en franca decadència a les zones urbanes" diu Batool, "ja que el casament

implica una sèrie de sacrificis i obligacions que han fet de la poligàmia un fet de mínima transcendència. L'estat està intentant restringir-la oficialment."

Tots hem sentit que en una època no excessivament llunyana els casaments eren arranjats en una proporció considerable. Doncs bé; als països musulmans encara existeix i Batool afirma que "crec que molts d'aquests matrimonis han estat un èxit. El fet de poder triar la teva parella no és cap garantia que les coses surtin bé."

Hayat Sultan, la relacions públiques de la Societat de Dones d'Oman creu que "les coses han canviat. Molta gent jove no es vol casar tan jove i menys que li triïn la parella. Els joves avui es coneixen a les escoles i llocs públics".

Pel que fa a la igualtat entre l'home i la dona, Mayan, una altra membre de l'esmentada as-

sociació, diu que "l'islamisme ha atorgat a la dona el dret d'administrar els seus béns, propietats, diners. Mai no ha obligat les dones a ser immòbils o improductives. Des del temps del Profeta (Mahoma) les dones han pres part activa en l'ensenyament i sanitat."

El dot que la família de la noia atorga a la jove parella en el moment de casar-se ha estat sempre contemplat com un insult a les dones per part dels grups feministes. Als països de l'islam encara funciona. Per tal de fer-ho menys aparatós, l'estat ha establert el contingut o valor d'un dot. Així, actualment es paguen entre 70.000 i 300.000 pessetes a Oman. En societats rurals el dot encara adopta la forma d'espècies mitjançant cabres, béns, camells i altres animals.

Com hem vist anteriorment, la dona musulmana és l'única pos-

seïdora del dot durant el matrimoni i no pot cedir-lo ni compartir-lo amb el marit.

ÚLTIM APUNT

Tot viatjant pels països islàmics el viatger es pot trobar amb situacions i explicacions ben curioses. Per a molts homes, el fet de tenir la dona a casa no el consideren de cap manera un menyspreu envers elles. Mohamed, un guia plurilingüe de Fes, al Marroc, ens comentava absolutament convençut i sense gota de cinisme que "nosaltres tenim les dones en molt alta consideració, estima i respecte, per això no volem que hagin de sortir de casa a lluitar en la vida. Per a això ja hi som nosaltres". Veritablement, el Mediterrani és bastant més ample del que ens pensem.

Jordi Cubells

international house

International house, S.A.
(Escola d'idiomes)

Cursos a tots els nivells.

Professors nadius, titulats.

Preparació per als exàmens de Cambridge University.

Bar, biblioteca, vídeo, disponible per a tots.

Matrícula oberta.

Els cursos comencen el dia 8 d'octubre.

•••

Pascual i Genís, 16 - 46002 València
Telèfon: 352 06 42

TRAV
LA
LLEN
GVA

matricula't en els grups de
VALÈNCIA

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA
Servei de Normalització Lingüística